

heel iets anders gaan zoeken: clandestiene plaatsen in het productieproces.

Zulke plaatsen waren in een-en-dezelfde grote stad nog wel te vinden. Bij de oprichting van de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers is dan ook, dunkt ons, van grote betekenis geweest dat de denkbeelden die er toe leidden, niet in een van de grote steden van het westen geboren werden, maar juist in plattelandstreken. Wij moeten ons die oprichting overigens niet als een daad voorstellen waarbij de voldragen conceptie aan de initiatiefnemers voor ogen stond: het is allemaal geleidelijk gegaan.

Het begon met een ontmoeting in Winterswijk tussen een strijdbare gereformeerde predikant en een strijdbare gereformeerde huisvrouw: ds. Frits Slomp en Helena Theodora Kuipers-Rietberg.

Mevrouw Kuipers ('tante Riek') was in mei 1893 in Winterswijk geboren; zij had er haar gehele leven gewoond en er haar vijf kinderen zien opgroeien. In gereformeerde kring had zij op organisatorisch gebied veel werk verricht, ze was hoofdbestuurslid van de Bond van Gereformeerde Vrouwenverenigingen. Ze had groot gezag bij allen die haar kenden; wie in moeilijkheden kwam, wist dat hij zich nooit vergeefs om advies of hulp tot haar zou wenden. Ze was een diep gelovige vrouw – en ze wist, al vóór mei '40, wat er aan gene zijde van de nabije Duitse grens geschiedde. Hitler ging zij zien als de Anti-Christ, geen groter gevaar bestond er dan dat het Nederlandse volk zich na mei '40 schikken zou in de geleidelijke, sluwe Nazificatie. Daar moest door elke burger op zijn plaats strijd tegen geleverd worden, daar moesten, zo nodig, offers voor worden gebracht.

Niet anders waren de opvattingen van ds. Slomp. Hij was vijf jaar jonger dan mevrouw Kuipers en ook hij stamde van het platteland: uit Ruinerwold (Drente) waar hij in 1898 ter wereld kwam. Hij had gestudeerd aan de Theologische Hogeschool in Kampen. Zijn eerste standplaats werd Nieuwlande (Drente), maar in '30 aanvaardde hij een beroep van de Gereformeerde Kerk te Heemse dat bij Hardenberg in Overijssel ligt, op weinige kilometers van de Duitse grens. Hij had er Duitse kerkgangers, hij had in Duitsland trouwens ook een goede vriend, een Duitse studiegenoot uit Kampen, die hem nauwkeurig over de kerkstrijd inlichtte. De gevaren van het nationaal-socialisme waren hem spoedig duidelijk en van het begin van de bezetting af behoorde hij tot de predikanten die op de kansel een duidelijk geluid lieten horen: het volk van Nederland moest den Boze weerstaan! Vaak sprak hij op de bijeenkomsten van het kader van de Anti-Revolutionaire Partij die aanvankelijk legaal, maar van de zomer van '41 af illegaal gehouden werden; ook diegenen die de kaders van het opgeheven Christelijk Nationaal Vakverbond bijeen trachtten te houden, vroegen hem vaak om als inleider op te treden. Al die activiteit bleef de Duitsers niet onbekend; zijn naam